

Programele de guvernare 2021-2024 *O perspectivă a mediului de afaceri*

Concordia a trecut în revistă programele de guvernare ale partidelor care vor ca de luni să reprezinte Statul, ca partener de dialog social. Evaluarea vizează economia, în general, și piața muncii, în particular, subiectele care reprezintă bazele unei Români moderne și sănătoase. Rămânem parteneri de dialog oricui ar câștiga alegerile, pentru că dialogul este cel mai sănătos fel de a crește.

Am remarcat în toate programele și ne-a plăcut că fiecare partid își propune ca obiectiv să continue dezvoltarea economică, care să se traducă în salarii și profituri mai mari, acestea la rândul lor însemnând venituri bugetare în creștere din care se pot finanța importante proiecte publice.

Ce nu ne-a plăcut, în calitate de partener social, este că niciunul dintre programe nu vorbește despre dialogul social și despre Consiliul Economic și Social (CES). Faptul că CES este absent din toate programele de guvernare vorbește, pe de o parte, despre aparenta irelevanță a unei instituții al cărei rol ar trebui să fie prezența, la aceeași masă, a sindicatelor, patronatelor și societății civile pentru a-și exprima opiniile (prin avize) asupra legislației propuse de către Parlament sau de către Guvern. Recunoaștem că, de-a lungul anilor, nici cele trei părți nu au făcut tot ce era de făcut pentru a crește profilul unei instituții constituite prin Constituție, dar nici partidele politice nu și-au manifestat interesul pentru dialog și colaborare. Din punctul nostru de vedere a venit vremea reformei dialogului social în sensul acordării atenției necesare și seriozității cuvenite.

În același spirit, credem că trebuie modernizat dialogul social și implicarea partenerilor sociali. Avem nevoie de digitalizarea dosarelor de reprezentativitate și conectarea lor la Revisal pentru a crește legitimitatea partenerilor. Trebuie ca autoritățile publice centrale și locale să respecte Legea Dialogului Social și să ofere timp și spațiu de consultare și, nu în ultimul rând, Guvernul și Parlamentul trebuie să țină cont de opiniile partenerilor sociali, exprimate prin avize, chiar și consultative, și să încurajeze dialogul, colaborarea și respectul reciproc. Nu mai puțin lipsit de importanță e și faptul că noi, partenerii sociali trebuie să ne modernizăm și să investim în dezvoltarea capacității de a reprezenta vocea membrilor în numele cărora ne exprimăm, ceea ce dorim să vedem și din partea partidelor politice care trebuie să fie deschise unui dialog real, constructiv și nu doar bifat că a avut loc.

În continuare departe trecem în revistă programele de guvernare ale partidelor în ordinea scorurilor pe care le-au obținut la precedentele alegeri.

Ce am apreciat în programul PSD

- Apreciam atenția către granturi oferite IMM-urilor și companiilor deși, aici, am simți nevoia unor criterii mai clare de evaluare. Împrumuturile pentru companii strategice pot fi „cheie” de dezvoltare atâta vreme cât nu sunt irosite pentru menținerea în viață a unor companii depășite de progresul tehnologic și inovare. Ar fi cu adevărat interesant dacă ar putea primi împrumuturi companii din zona de tehnologie care au potențial de „unicorni”. Binevenită este și schema propusă pentru re tehnologizarea companiilor locale și pentru sprijinirea transferului de tehnologie de la companiile străine.
- Digitalizarea sistemelor publice ca măsură de scădere a cheltuielilor este într-adevăr ceva ce nu mai poate aștepta și ne bucurăm să găsim această măsură în programele tuturor partidelor politice pentru că, din multe puncte de vedere, toate sunt responsabile pentru acest proces întârziat nepermis de mult în România.
- În zona pieței muncii, susținem majorarea stimulentului pentru reinsertie în muncă ca și voucherele pentru reconversie profesională. În privința reconversiei, s-ar putea dovedi problematic faptul că majoritatea cursurilor sunt neacreditate pentru că partidele au ignorat de-a lungul timpului și reforma comitetelor sectoriale care sunt responsabile de standardele profesionale. Apreciam ca fiind binevenite programele pentru stimularea angajării șomerilor ca și programul „A doua șansă”, mai ales în contextul efectelor crizei COVID-19. Programul vorbește despre adaptarea legislației privind dialogul social la noile realități provocate de pandemie, ceea ce poate fi benefic. Ca orice legislație și aceasta are nevoie de modernizare. În același timp, PSD a susținut în actualul Parlament multe modificări ale Legii Dialogului Social care sunt anacronice și ne duc înapoi, nu înainte. Nu în ultimul rând susținem un învățământ profesional și tehnic adaptat cerințelor de pe piața muncii, discutat cu partenerii de dialog social.
- Ne-am bucura să vedem că, de acum înainte, așa cum propune PSD, se va introduce obligativitatea atât pentru Consiliul Legislativ, cât și pentru inițiator/legiuitor ca, în cadrul procesului de avizare/legiferare, să identifice, să indice și să propună măsuri legislative în actele normative care necesită corelare legislativă cu proiectul supus aprobării, cu consultarea partenerilor sociali și a părților implicate.

Unde credem că este necesară reflecție suplimentară și poate o altă abordare?

- Programul “Investim în locuințe de serviciu” - pornește de la premisa că lipsa mobilității interne este generată de problema locuințelor. În primul rând, lipsește infrastructura pentru un timp rezonabil de deplasare. Apoi, măsura ar presupune subvenționarea într-un sector care este în plină expansiune (nu

s-a oprit nici in perioada pandemiei) și care ar putea vedea modificări sistemice post pandemie (ex. Generalizarea telemuncii și transformarea unora dintre clădirile de birouri în exces în blocuri de locuințe).

- Bonusul de performanță în sectorul public, pentru șomerii angajați, nu poate funcționa în absența reformei AJOFM în sensul personalizării serviciilor acordate.
- Program Start-up pentru studenți (pag 31) - studiile arată ca au șanse mai mari de supraviețuire start-up-urile unor persoane cu experiență, astfel ca granturile ar trebui alocate preponderent către aceștia. Subzistă prea mult acest mit al studentului care fondează o companie de succes global. În schimb, pentru a căpăta experiență și dobândi spirit antreprenorial, fondurile ar fi mai eficient investite în alte tipuri de programe pentru studenți - competiții de idei cu premii, proiecte mixte în companii, programe de mentorat și practică, laboratoare de dezvoltare de servicii și produse în universități, etc.
- În privința majorării anuale a salariului minim, am prefera să vedem mai multă greutate dată partenerilor sociali în a agreea aceste creșteri, ținând cont de toată complexitatea economiei, și mai puțin ca acesta să fie stabilit prin decizie politică, mai ales una asumată cu atât de mult timp în avans de momentul implementării și care nu ține cont de ceea ce s-ar putea întâmpla în economie. La ultima rundă de alegeri, nimeni nu a putut să prevadă pandemia de astăzi.
- Fără să enumerăm aici toate măsurile, programul PSD prevede o serie de creșteri ale salariilor, pensiilor, salariilor minime și a altor tipuri de venituri în aceeași filozofie de acum patru ani pe care publicul a ajuns să o cunoască drept "wage-led growth". Obiectivul creșterii veniturilor și pensiilor este împărțit de orice persoană și companie rezonabilă, dar acest model de creștere forțată și-a atins deja limitele și a creat distorsiuni importante atât în economie, cât și în finanțele publice. Suntem de acord că veniturile și pensiile trebuie să crească, dar la baza acestei creșteri trebuie să stea un model de creștere bazată pe investiții, publice și private, care să sporească potențialul economiei românești.
- Introducerea impozitului diferențiat sau progresiv pe venit este prematură în lipsa modernizării administrației fiscale din România, dar și a unei regândiri mai profunde a sistemului fiscal care în clipa de față este grefat de foarte multe excepții. Impozitul preferențial presupune atât un ANAF digitalizat cât și o legislație fiscală clară astfel încât impozitele să fie calculate strict în raport cu dimensiunea venitului, nu și modul în care este realizat (salariu, profit, micro, PFA etc). În rest, o eventuală impozitare progresivă începând cu niveluri de venit relativ reduse, nu va face decât să descurajeze nivelul plății angajaților și dorința acestora de a munci mai bine pentru a câștiga mai mult, în condițiile în care taxarea forței de muncă în România e deja foarte ridicată.
- Modificările la Codul Muncii propuse de PSD pornesc de la premisa încălcării drepturilor angajaților de către companii. Nu negăm că este posibil să fie astfel de cazuri, dar nu considerăm că este un fenomen generalizat. Mai mult,

este de datoria autorităților de monitorizare să se asigure că acest lucru nu se întâmplă. O legislație din ce în ce mai complicată va descuraja angajatorii, mai ales pe cei mici, care nu au capacitatea să gestioneze și să aplice un cadru legislativ complex.

Ce am apreciat în programul PNL

- Angajamentul PNL de a duce o politică fiscală anti-ciclică. Statul trebuie să economisească bani și să reducă deficitele în anii buni de creștere economică și să cheltuiască mai mult în anii de criză și recesiune. Este o direcție corectă dezvoltarea în continuare a pieței locale de capital astfel încât să contribuie mai mult la finanțarea economiei.
- Atenția acordată procesului de digitalizare în toate domeniile de activitate. Este un pas important către debirocratizare, eficientizarea relației stat-mediul de afaceri și facilitarea accesării serviciilor publice. Anul 2020, marcat de pandemia de COVID-19, a evidențiat necesitatea crescută a digitalizării în domeniul public, iar măsurile luate în această direcție vor crește reziliența României în fața unor potențiale crize viitoare. Ne bucurăm să vedem că procesul de digitalizare este strâns legat și de măsuri legate de dezvoltarea competențelor digitale ale angajaților din administrația publică.
- Sprijinul acordat sectorului privat și accesul la finanțări, în special pentru sectoarele afectate în mod semnificativ de pandemia de COVID-19 (HORECA, turism, industria cinematografică, etc.) este binevenit. Efectele crizei economice generate de pandemie se vor resimți pe termen lung, iar mediul de afaceri are nevoie de acest sprijin venit de la stat pentru a se putea recupera și reveni la nivelul pre-pandemic într-un timp cât mai scurt. Apreciam și intenția de a continua măsurile de sprijin a angajaților și angajatorilor în perioada post-pandemie, inclusiv prin utilizarea fondurilor europene sau a altor mecanisme (de ex. Programul SURE – 4 mld. EUR), lansarea de noi programe pentru mediul de afaceri, digitalizare, inovare și turism (10 mld. EUR pentru perioada 2021-2027) și implementarea programului de granturi pentru repornire în cele mai afectate industrii (1.5 mld. EURO – apel deschis în 2020).
- În zona de muncă, considerăm oportune și binevenite măsurile de sprijin pentru formarea continuă a angajaților. Procesele de tranziție către o economie verde și digitalizare vor necesita creșterea și dezvoltarea de noi competențe în rândul angajaților pentru a răspunde cerințelor de pe piața muncii. Totodată, referitor la sfera pieței muncii, apreciem și măsurile de eficientizare a politicii de ocupare și de stimulare a muncii pentru a oferi servicii competitive atât angajatorilor, cât și persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, adaptate inclusiv nevoilor persoanelor cu dizabilități și

solicitărilor venite de la românii din diaspora. Sprijinim digitalizarea relațiilor de muncă și intenția PNL de a crește capacitatea instituțională a partenerilor sociali.

- Este oportună abordarea personalizată și integrată în funcție de profilul beneficiarului care va primi asistență individuală specializată pentru toate serviciile și beneficii sociale, dar și consiliere și mediere pentru piața muncii sau pentru pensionare; de asemenea, susținem creșterea oportunităților de ocupare precum și descurajarea dependenței persoanelor apte de muncă de ajutoare sociale și sistarea acestora pentru cine refuză ofertele de muncă;
- Sunt binevenite măsurile destinate IMM-urilor pentru că vin să sprijine dezvoltarea și internaționalizarea economiei locale, mai ales împreună cu măsurile de echilibrare a balanței comerciale și promovare a exporturilor.
- Apreciem susținerea acordată exploatărilor offshore, cu precădere intenția de a modifica și completa Legea offshore nr. 256/2018 în vederea creșterii competitivității antreprenorilor economici din România, dorindu-ne să vedem un dialog între operatori și autorități, în vederea găsirii unor soluții echilibrate în acest sens.

Unde credem că este necesară reflecție suplimentară și poate o altă abordare?

- În ceea ce privește alocările de fonduri europene din Mecanismul de Redresare și Reziliență, deși prioritățile sunt bine alese, considerăm insuficiente sumele alocate pentru transformarea digitală și pentru economia circulară. Comisia Europeană a recomandat țărilor membre să aloce 20% din fondurile disponibile pentru transformare digitală. În privința economiei circulare, susținem o alocare mai mare deoarece este o zonă în care România nu a înregistrat progrese semnificative în ultimii ani și nici nu și-a asumat programe naționale.
- În privința programelor de internaționalizare, de promovare a exporturilor sau a turismului, lipsește un liant important și anume o strategie realistă și așezată de imagine a României. Nu ne referim doar la campanii superficiale de branding, ci la un demers mai sofisticat de îmbunătățire a imaginii României. Dincolo de turism, imaginea României în lume este importantă pentru exportatori, dar și pentru cei care doresc să recruteze forță de muncă foarte calificată care va fi tot mai necesară ca România să urce în lanțurile globale de valoare.
- În ceea ce privește digitalizarea relațiilor de muncă prin utilizarea semnăturii electronice atragem atenția că este necesară o flexibilitate sporită întrucât limitarea exclusiv la semnătura electronică calificată în sfera relațiilor de muncă este contraproductivă, scumpă, ineficientă și vine în contradicție cu legislația europeană și cu viziunea europeană de accelerare a digitalizării. Mai mult, considerăm că măsurile propuse ar trebui să vizeze **toate** serviciile tip e-guvernare pentru asigurarea funcționării optime a aparatului administrativ (local și central), pentru că acestea sunt indispensabile pentru

implementarea altor măsuri propuse în PNRR (e.g. digitalizarea IMM-urilor, orașe inteligente, reziliența în caz de criză, mecanisme de finanțare etc.)

- În zona de energie, ca prioritate în privința infrastructurii de gaze naturale, considerăm oportună și importantă propunerea de a găsi soluții în vederea asigurării continuității alimentării cu gaze naturale către sistemele de distribuție existente și susținerii sistemelor inteligente de distribuție a gazelor naturale, prin măsuri adecvate, în situația depletării zăcămintelor/încetării/renunțării la concesiunea petrolieră, ori a suspendării activității sondei petroliere, existând comunități care sunt puse în pericolul deconectării în cazul neasumării responsabilității din partea autorităților;

Ce am apreciat în programul USRPLUS

- Accentul pus de program pe transparentizarea tuturor informațiilor relevante privind instituțiile statului, fie că e vorba de contracte, cheltuieli sau alte tipuri de informații. În acest sens, credem că este binevenită intenția USRPLUS de reorganizare a agențiilor și instituțiilor statului român. Această reorganizare trebuie făcută în paralel cu procesul de transformare digitală a administrației publice, de asemenea o măsură importantă propusă în program. În privința digitalizării administrației publice, am apreciat introducerea semnătură electronice (interpretăm că este vorba de semnătura avansată), aplicarea regulii „circulă hârtiile și nu oamenii”, declarații fiscale făcute 100% online, cartea electronică de identitate interconectată cu cardul de sănătate, interconectarea bazelor de date publice, crearea de one-stop-shop-uri virtuale, simplificarea accesului, dezvoltarea serviciilor publice digitale și interconectarea instituțiilor statului astfel încât statul să funcționeze ca o singură instituție.
- Salutăm, de asemenea, orientarea programului USRPLUS către politici de mediu sustenabile.
- Un principiu pe care mediul de afaceri îl cere demult și pe care îl regăsim în programul USRPLUS este reducerea incertitudinii fiscale prin modificarea Codului de procedură fiscală astfel încât atunci când o normă fiscală este vagă, ambiguă sau neclară, aceasta va fi interpretată în favoarea contribuabilului.
- Apreciem intenția de flexibilizare a legislației muncii și a contractelor de muncă pentru adaptarea la o piață a muncii fluidă și dinamică și clarificarea prevederilor cu privire la telemuncă, munca la domiciliu și a muncii cu program inegal.
- În privința fondurilor nerambursabile, suntem de acord cu implementarea în parteneriat cu sistemul bancar și a consultanților privați a unui mecanism semi-automatizat de evaluare rapidă a bancabilității și a punctajului

preliminar pentru proiectele depuse în cadrul apelurilor lansate (cu finanțare din fonduri europene nerambursabile sau naționale), pentru simplificarea și accelerarea procesului de evaluare tehnico-financiară.

- Este interesantă propunerea de creare a unei interfețe unice („onestop-shop”) pentru antreprenori în care să prezentăm toate oportunitățile de finanțare existente (naționale și europene) cu un sistem de inteligență artificială / RPA care să permită identificarea cu ușurință a surselor de finanțare posibile și oportune în funcție de situația particulară a fiecărui antreprenor

Unde credem că este necesară reflecție suplimentară și poate o altă abordare?

- Eliminarea impozitării pentru salariul minim – în această speță, problema nu este analiza conform căreia România are una dintre cele mai mari poveri fiscale pe salariile minime din Uniunea Europeană, ci modul în care o astfel de măsură este gândită și implementată precum și momentul. Deficitul în România a crescut semnificativ în ultimii ani și după cheltuielile generate de pandemie acesta a ajuns, probabil, în punctul de sus al capacității țării de a-1 finanța la costuri rezonabile. România va traversa probabil o perioadă de consolidare fiscală și nu este foarte clar cum va reuși în același timp să-și permită o astfel de măsură. Credem de asemenea că este necesară reflecție suplimentară în privința persoanelor care vor beneficia de această măsură. Deși înțelegem caracterul nediscriminatoriu propus de USRPLUS, ne întrebăm dacă nu cumva trebuie găsită o cale, în colaborare cu partenerii sociali, prin care doar cei care sunt remunerați la nivelul salariului minim să beneficieze de această scutire.

Cele trei partide nu au propus ample documente programatice, totuși au făcut publice scurte documente sau unele dintre intențiile și propunerile lor.

Ce am apreciat la propunerile PMP, Pro România, UDMR

- Susținem că trebuie să existe o mai bună coerență a politicilor publice, astfel încât măsurile luate în domeniul educației, precum și formarea tinerilor să fie în concordanță cu nevoile economiei și cerințele pieței muncii. O mai bună corelare ar avea efecte inclusiv în ceea ce privește reducerea numărului șomerilor. În situația dată, este binevenită măsura propusă de **PMP** prin care recalificarea acestora trebuie gândită și în funcție de cerințele pieței iar învățământul profesional trebuie refăcut. Un sistem educațional modern și adaptat cerințelor societății actuale, precum și dezvoltarea de competențe profesionale, în parteneriat cu angajatorii

reprezintă o propunere interesantă pe care o regăsim și în Programul **Pro România**, și pe care o considerăm o premisă ce conduce la o mai bună profesionalizare a forței de muncă.

- Consultarea cu mediul de afaceri, unul din pilonii de bază ai economiei, crearea unui mediu atractiv pentru acesta, precum și luarea de măsuri care să sprijine depășirea crizei actuale sunt idei regăsite deopotrivă în toate programele de guvernare analizate. Totuși, măsurile propuse trebuie gândite și implementate într-un mod strategic, coerent, având la bază studii de impact și ne bucurăm să găsim acest subiect în propunerea **Pro România**. Reducerea fiscalității și supraimpozitarea muncii, așa cum regăsim în programul **PMP** este o măsură bună.
- Reducerea birocrăției, o digitalizare cât mai extinsă a serviciilor, o simplificare a procedurilor ce ar reduce povara administrativă asupra mediului de afaceri, sunt măsuri regăsite în toate programele. Apreciem și sprijinul pentru companii, oferit sub forma subvențiilor de stat.

Unde credem că este necesară reflecție suplimentară și poate o altă abordare?

- Trebuie să fim extrem de precauți cu măsurile de protecție și revigorare economică ce vor fi luate. Un Venit Minim de Criză nu este o soluție sustenabilă (propunerea **Pro România**) pentru că, deși la prima vedere pare că acesta ar susține nevoile celor mai vulnerabili, în realitate pune o mare greutate pe umerii statului și, implicit, ai populației.
- Prorogarea pentru 2022 a ratelor aferente finanțărilor la bănci și IFN-uri și prelungirea maturității cu perioada de grație (**Pro Romania**) poate fi o măsură periculoasă întrucât nu avem încă o predictibilitate pentru anul 2021 pentru o decizie luată pe un orizont atât de lung.
- Pentru ca mediul de afaceri din România să își poată reveni, îndeosebi în contextul instabilității economice actuale, considerăm că asigurarea unor mecanisme de piață liberă este extrem de importantă. De aceea, nu putem susține propunerea **PMP** de a promova o lege privind redevențele care să oblige companiile să furnizeze gazul natural la un preț preferențial consumatorilor casnici sau industriali din România. O astfel de măsură ar denatura piața de gaze naturale, recent liberalizată și în curs de stabilizare, și contravine legislației europene pe care ne-am asumat-o în calitate de stat membru.

Confederația Patronală Concordia este o confederație reprezentativă la nivel național care aduce împreună 13 sectoare ale economiei românești, de la marile sectoare de energie, retail, banking și automotive la sectorul de transport sau hoteluri, industria de IT și sectoare mai mici, dar la fel de importante pentru economia națională, cum sunt producătorii de filme sau organizatorii de evenimente.